

Den norske kirke
Kirkerådet
Postboks 5913 Majorstua
0308 Oslo

HØRINGSUTTALELSE ”SAMME KIRKE – NY ORDNING”

Generelt

Musikernes fellesorganisasjon (MFO) stiller spørsmål ved prosessen rundt ”Samme kirke – ny ordning”. Temaene som tas opp har stor betydning for Den norske kirke og hvilken rammer menighetslemmer, folkevalgte i kirken og ansatte får i forhold til å arbeide med å formidle budskapet gjennom gudstjenesteliv, diakoni, undervisning og kirkemusikk, og i forhold til å videreføre den store kulturarven som Den norske kirke representerer i samfunnet. Vi vil spesielt bemerke følgende:

- Sammensetning av utvalget: Vel halvparten av utvalgsmedlemmene er fra embetssiden, noe vi opplever som en skjev fordeling. Ingen i utvalget representerer fagfeltet kirkemusikk, noe vi opplever som en betydelig svakhet. Vi savner også tydeligere representasjon fra det kirkelige demokrati - rådsstrukturen.
- Mandatet kan synes for stort for ett utvalg. Mange av områdene er noe overfladisk behandlet, for eksempel hva som ligger i begrepet likhet og likebehandling av trossamfunn.
- Høringsfristen oppleves som urimelig kort. Når høringsperioden i tillegg omfatter feriemånedene, vanskeliggjør det en grundig intern høringsrunde hos høringsinstansene.
- Hele det norske folk er berørt av statskirkeordningen. MFO vil derfor anbefale at et ev. skille mellom stat og legges ut til en rådgivende folkeavstemming.

Hovedspørsmål.

Spørsmål 1.

Kan høringsinstansen slutte seg til de to prinsipielle hovedsynspunkt på statens religionspolitikk slik de er utformet i kapittel 6 side 61 ?

SVAR: JA

Utfyllende kommentarer:

MFO slutter seg til prinsippet om likestilling mellom tros- og livssynssamfunn i Norge, men det er svært uklart hva utvalget i denne sammenheng mener med likhet og likestilling. I Norge har vi i dag den paradoksale situasjon at knapt noe land i Europa har tettere integrasjon av kirke og stat, samtidig som knapt noe europeisk land legger til rette for slik religionsfrihet og støtte til ulike tros- og livssynsamfunn som her. Det vil nettopp være praktiseringen av religionsfrihet innenfor en slik ramme som er avgjørende.

Tilhørigheten til Den norske kirke er en del av norsk kultur, noe en medlemstilslutning på over 85% bekrefter. Kirkerommet er ”annerledesrommet”, vigslet til feiring av gudstjeneste og andre kirkelige handlinger. Kirkerommet er i tillegg et offentlig fellesrom på linje med andre: Det er et samlingssted for alle. Kirkerommet er ofte lokalmiljøets fineste konsertsal og er et viktig hus også for mange av dem som ikke går til gudstjeneste. Ut i fra dette kan målsettingen om kirken som en ”bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke” virke for snever. Den norske kirke har i århundrer på en spesiell måte vært kultur- og identitetsbærende. Kirken har en viktig funksjon i kultur- og åndslivet. Denne kan i en prosess mot skille mellom stat og kirke trues av en prinsipiell likhetstenkning om alle trossamfunn.

MFO støtter prinsippet om at staten bør føre en aktivt støttende religionspolitikk, men ser uklarheter knyttet til for eksempel hvem som i fremtiden skal definere hva en støttende religionspolitikk er, og hva som inngår i begrepet. Vi ser det som viktig at staten gjennom sin politikk skal kunne legge forholdene til rette for at Den norske kirke fortsatt kan være en av bærebjelkene i lokalt kulturliv. Dette ikke til diskriminering av andre trossamfunn, men fordi kirken kulturelt har en historisk rolle som det ville være et tap ikke å kunne føre videre. Pga kirkens og kristentradisjonens 1000-årige historie i nært samspill med stat og folk er det unaturlig å tenke seg en stat uten støttende religionspolitikk (ateistisk statsmodell).

Spørsmål 2.

Kan høringsinstansen støtte forslaget om en ny ordning av forholdet mellom staten og Den norske kirke slik det er utformet i 7.2, blant annet for å ivareta disse hovedsynspunkt i fremtiden?

SVAR: NEI

Utfyllende kommentarer:

Det kan virke som utvalget presser premissgrunnlaget for en ny rettslig ordning av relasjonen mellom stat og kirke lenger enn det er grunnlag for. MFO mener at før en kan ta stilling til dette spørsmålet, er det nødvendig å vurdere alternativer som møter kravene som stilles til religionsfriheten, og avklare Den norske kirkes interesser for fremtiden. Dette finner vi dessverre lite om i utvalgets innstilling. Det er derfor vanskelig å gi et kvalifisert svar.

Statlig religionspolitikk, ny ordning og framtidig lovgivning.

Spørsmål 3.

Det blir foreslått å samle ulike regler i forbindelse med en nyordning av Den norske kirke i egen lov. I utvalget er det ulike syn på hva en slik lov skal omfatte (se særlig side 89)

Hvordan vurderer høringsinstansen dette spørsmålet?

SVAR: Dette spørsmålet kan først besvares når det er kjent hva en eventuell nyordning av forholdet mellom kirke og stat innebærer.

Utfyllende kommentarer:

Utvalget argumenterer først og fremst ut fra de problemer statskirkeordningen antas å representere for andre trossamfunn. En slik konklusjon er ikke nødvendig ut fra prinsippene om religionsfrihet, noe også utvalget selv peker på.

MFO vil slutte seg til at dagens ordning trenger justeringer som følge av at vi lever i et moderne og pluralistisk samfunn, men de modellene utvalget har lagt fram er altfor dårlig uttegnet og vi finner det derfor vanskelig å gi et klart svar. Det er alminnelig akseptert at statskirkeordningen i Norge ikke strider mot de internasjonale konvensjoner Norge har sluttet seg til når det gjelder religion- og livssynfrihet.

I Norge er det et tett forhold mellom stat og kirke, og samtidig er det knapt noe europisk land som utøver en lik støtte til ulike tros - og livssynsamfunn som nettopp i Norge.

Spørsmål 4.

Bør statens religionspolitikk grunnlovsfestes?

SVAR: JA

Utfyllende kommentarer:

Verdisyn og trosnivå er grunnleggende og viktige verdier for mennesker. Det virker derfor riktig at staten gjennom grunnloven er forpliktet til å støtte de ulike livssynorganisasjonene. Verdier er personlig, men ikke privat i den forstand at de er staten uvedkommende. På samme måte som demokratiet er en vedtatt verdi i grunnloven bør menneskers livssyn være en menneskerett som staten støtter - så lenge de ikke kolliderer med demokrati og andre menneskerettigheter.

Med utgangspunkt i likebehandling av tros - og livssynsamfunn, foreslår utvalget endringer i en rekke grunnlovsparagrafer. Med det prinsipielle utgangspunkt om at dagens ordning ikke er i strid med grunnleggende religionsfrihetsprinsipper, blir også utgangspunktet for vurdering av de enkelte grunnlovsparagrafer noe annet.

MFO vil fremheve at det er viktig å videreføre reformarbeidet i Den norske kirke som kan bidra til at den fremstår som mer enhetlig og samlet i lokalsamfunnet. Dagens ordning med en geistlig virksomhet og en rådsbasert virksomhet bygger på en modell som har stått forholdsvis uendret i 300 år. Kongen som lekmann er øverste kirkestyre - særlig når det gjelder «anordning av religiøst» liv og ledelse av geistlig tjeneste. Stortinget vedtar lover for den rådsbaserte virksomhet. Bakgrunn for nåværende rolle for Kongen, er bl.a. fraværet av demokratiske ordninger den gangen reformasjonen kom til Norge og kirkelige tradisjoner som går tilbake til enevoldstida og embetsmannsstaten. Med oppbyggingen av kirkelige rådsorganer i forrige århundre, har kirken fått demokratiske organer som bør gi Kongen avløsning som kirkestyre. MFO erkjenner at det kirkelige demokrati ikke har en oppslutning ved valg som bør være tilstede for å gi tilstrekkelig demokratisk legitimitet, men vil hevde at

dette langt på vei har med disse organers manglende myndighet å gjøre. MFO vil derfor støtte at det på sikt gjøres endringer i GL §§ 12 og 16.

Når det gjelder eventuelle andre endringer av Grunnloven vil MFO fremholde at det fortsatt er viktig å beholde et uttrykk for Den norske kirkes tusenårige tradisjon og forankring i vårt land.

Økonomi

Spørsmål 5.

Støtter høringsinstansen det utvalget sier om behovet for å samle og samordne økonomi i Den norske kirke?

SVAR: **JA**, men formen bør utredes nærmere.

Utfyllende kommentar:

Ut i fra erfaringer med dagens system; avhengighet av kommunal økonomi lokalt samt de komplikasjonene som delt arbeidsgiveransvar gjennom hele kirkestrukturen medfører, må en samlet økonomi for kirken være det eneste riktige i en ny kirkeordning.

MFO mener staten bør ta ansvar for at det etableres en kirkeøkonomi, Den norske kirke, og at den bør organiseres som en økonomisk sektor på lik linje med kommunen, men tilpasset det kirkelige landskap. En samlet økonomi vurderes som forutsetning for å kunne foreta utjevning mellom rike og fattige bispedømmer/sokn, og er avgjørende for å kunne videreføre Den norske kirke som en riksdekkende kirke.

Vi vil i denne sammenheng også fremheve behovet for en bedring av kirkens økonomi. En ny ordning av kirkens økonomi må ha som mål å styrke økonomien slik at det blir større samsvar mellom mål- og strategiplaner og økonomisk handlingsrom.

Spørsmål 6

Er høringsinstansen enig i at Den norske kirke i hovedsak bør være mer direkte finansiert av medlemmene (kombinert med skattereduksjon), supplert med en viss offentlig støtte til alle tros - og livssynsamfunn ?

SVAR: **NEI**

Utfyllende kommentar:

Utvalget har ikke i tilstrekkelig grad konkretisert de ulike alternativene. MFO finner det derfor vanskelig å gi sin tilslutning til en av dem. Et så pass vidtrekkende valg forutsetter grundigere utredning. Valg av finansieringsform vil dessuten kunne henge sammen med det syn man har på selve statskirkeordningen.

Spørsmål 7

Et flertall i utvalget foreslår at kirken blir finansiert ved en medlemsavgift, mens mindretallet foreslår en livssynavgift. Hvordan vurderer høringsinstansen disse spørsmål?

SVAR: Vi vil gi vår tilslutning til livssynavgift. En medlemsbasert finansieringsform av Den norske kirke vil etter MFOs oppfatning, ikke være noen god og tjenlig måte å finansiere driften av kirkens virksomhet på.

Utfyllende kommentar:

- Forslaget om medlemsavgift (i all hovedsak utformet som en skatt) henger nært sammen med det mest radikale forslaget om avvikling av statskirkeordningen. Jo mindre kontakt mellom kirke og stat, jo mer naturlig blir det å ha medlemsavgift.
- Forslaget om livssynavgift synes lettere å realisere ved fortsatt relasjon mellom kirke og stat. Eventuelt kan dette forslaget fungere som en mellomløsning, mens en reviderer eller fortsetter reformene innefor statskirkeordningen.

Ut fra de prinsipielle synspunkt MFO tidligere har skissert angående endring/utvikling i selve statskirkeordningen, vil vi gi vår tilslutning til en livssynavgift. Dette vil kunne legges til rette for en gradvis revisjon og omlegging av statskirkeordningen. Ved innføring av en livssynavgift vil f.eks. staten kunne ta ansvar for etablering av Den norske kirke som en egen økonomisk sektor, på lik linje med kommunesektoren.

Organisering av Den norske kirke.

Spørsmål 8.

Bør Den norske kirke lokalt organiseres langs de linjer som er trukket opp i 10.1, 10.2.1, 10.2.2, og 10.4.

SVAR: JA

Utfyllende kommentar:

Etter dagens ordning er manglende formelle forbindelser mellom ulike nivåer, for eksempel mellom fellesråd og bispedømmerråd, en svakhet. Det gjelder uansett tilknytningsform til staten. MFO stiller seg positiv til en organisering som tar utgangspunkt i at kirken er lokal. Vi vil videre fremheve at helhetshensyn tilsier at noe myndighet legges til regionale og nasjonale organ som gir rammebetingelser for den lokale handlefrihet. Strategi, samhold og solidaritet er viktige stikkord i den sammenheng.

MFO legger til grunn at man får en felles arbeidsgiver.

MFO ser tjeneste som et hovedperspektiv på all innsats i kirken hvor bl.a. prestedtjenesten og andre ordnede tjenester med særlig ansvar for diakoni, undervisning og kirkemusikk står sentralt. Vi gir vår fulle tilslutning til markeringen av at kirken har bruk for kompetanse. Det aktualiserer behovet for en grundig gjennomtenkning og strategisk planlegging for å sikre gode utdanningsveier og god rekruttering til kirkelig tjeneste.

Det organ som får arbeidsgiveransvar og ansvar for økonomi, må ha tilstrekkelig størrelse, kompetanse og ressurser til å ta seg av dette på en forsvarlig måte. Erfaringen vi har med fellesrådene som det lokale forvaltningsorgan tillagt arbeidsgiveransvar tilsier en endring: Enhetene er for små og kompetansen er, med få unntak, for lav - trass i at det er satset

betydelige ressurser på å bygge opp kompetansen. En helhetlig personalpolitikk i Den norske kirke, som bør være en målsetting, forutsetter at det overordnede arbeidsgiveransvaret flyttes til regionalt nivå, bispedømmerådet. Da vil man få realistisk mulighet til å bygge opp nødvendig kompetanse og dermed i større grad kunne bli en konkurransedyktig arbeidsplass. Det vil bety mye for rekruttering til ulike tjenestene i kirken. MFO er åpen for at noe av arbeidsgiveransvaret kan delegeres til lokalt organ. Den kompetanse som forutsettes bygget opp regionalt vil i så fall kunne fungere med støttefunksjoner for de lokale enhetene. Behovet for strategisk samordning og fordeling av midler vil utvilsomt tvinge fram en større grad av forpliktelse for soknet overfor det/de organ som utformer strategier og målsetninger for kirken og som forvalter økonomien. Tilsvarende forpliktelser vil også stilles til budsjettarbeid og revisjon. Vi tror dette vil kunne være til hjelp for de lokale råd og utvalg i menighetene. De settes inn i den store sammenhengen hvor de hører hjemme (Den norske kirke), og de vil få hjelp til å evaluere sitt virke opp mot gitte strategier og målsetninger. Dette lokale/regionale/ sentrale samspill krever god utredning der balansen mellom styring og frihet blir viktig å ivareta.

Spørsmål 9.

Hvordan stiller høringsinstansen seg til forslagene om hvilken rolle organene på bispedømmerådsnivå, Kirkemøte og andre sentralkirkelige organ skal ha?

SVAR: MFO er enig i hovedtrekkene i utvalgets anbefalinger.

Utfyllende kommentar:

MFO mener det er viktig å ivareta helhetsperspektivet i Den norske kirke. Forpliktende forbindelseslinjer mellom de ulike organene er i den sammenheng en forutsetning. Samtidig må det gis lokal frihet innenfor rammer fastsatt av overordnet organ. Regionalt organ vil i en slik modell kunne ivareta støttefunksjoner overfor det lokale organ.

Når det gjelder Kirkemøtet som øverste organ, er det viktig som utvalget påpeker at Kirkemøtet ikke kan gjøre vedtak som binder alle andre instanser i kirken i alle slags saker. Et kirkelig mangfold er verdifullt og må stimuleres.

Spørsmål 10.

Hvilke valgordninger til bispedømmerådet/Kirkemøtet mener høringsinstansen er mest tjenlig?

SVAR: Det bør legges til rette for direkte valg på alle plan.

Utfyllende kommentarer:

Utvalget skisserer i hovedsak to mulige modeller. Enten direkte valg ved urnestemming blant alle kirkens medlemmer, eller valg blant menighetsrådenes medlemmer.

MFO er av den oppfatning at direkte valg ved urnestemming er den formen som myndiggjør

alle kirkens medlemmer i forhold til kirkens ledelse. Forutsetningen for at det skal fungere er at stemmegivningen skjer på klare alternativer.

Spørsmål 11.

Utvalget har vurdert en rekke spørsmål i kapitel 11. Har høringsinstansene merknader til disse vurderingene?

SVAR:

I hovedsak gir vi vår tilslutning til sammenfatningen i 11.13, men finner grunn til å fremholde et vesentlig anliggende som er uteglemt:

- Kirkens konsertvirksomhet. Utvalget peker på at det må gis støtte til ulike samfunnsoppgaver kirken utfører. I denne sammenheng er det relevant å trekke fram kirken som konsertarrangør. Andre større konsertarrangører tilføres betydelige offentlige midler. Tilsvarende bør ytes Den norske kirke som kanskje er landets største arrangør av konserter.

Videre vil vi trekke fram noen andre moment i utvalgets sammenfatning:

- Dåpsopplæring må prioriteres. Det trengs et stort løft økonomisk og ressursmessig om målsettingene i NOU 2000/26 om dåpsopplæring i Den norske kirke skal bli tatt på alvor. MFO vil understreke kirkemusikkens potensial i dåpsopplæringen.
- Utdanning til kirkelige stillinger. Vi tror det fortsatt er viktig for Den norske kirke å integrere utdanning til kirkelig tjeneste med offentlige utdanninger. I den forbindelse vil vi peke på spenningen som ligger i at Høgskolene blir autonome når det gjelder opprettelse og nedleggelse av utdanningstilbud. For flere stillingskategorier i Den norske kirke vil det være av nasjonal interesse at institusjonene opprettholder utdanningstilbud som ellers ville bli nedlagt ut fra institusjonenes egne kriterier om kvantitet og lønnsomhet relatert til rekruttering og gjennomstrømning i studiet. Det vil derfor være nødvendig med bedre koordinering og tettere samarbeid mellom kirken og læresteder som utdannet til kirkelig tjeneste. Et eget organ bør ta seg av disse oppgavene.

GENERELT

Spørsmål 12:

Har høringsinstansen andre kommentarer til innstillingen?

SVAR:

Når man tar fatt på arbeidet med å utrede organiseringen og kvantifiseringen av den kirkelige økonomi, er det viktig at ikke dagens økonomiske situasjon legges til grunn. En viktig målsetting for arbeidet med å endre kirkens økonomi bør føre til at kirkens økonomiske vilkår styrkes. Uten en slik styrking av økonomien vil en så vidt omfattende reform neppe la seg realisere med heldig resultat.

Vi merker oss at innstillingen ikke nevner det kirkemusikalske ansvarsområde i menigheten eksplisitt når det snakkes om viktige virksomheter i menighetene som må sikres økonomisk og

planmessig ved at det utarbeides strategier og målsettinger nasjonalt, regionalt og lokalt.

(Kp 8.1 s.94 - *“Det gjeld utgifter både til løn og til viktige tiltak og aktiviteter for konfirmantar, innan diakoni m.m.”*. Kp.8.3 s.96 - *“Dessutan vert det foreslått tiltak og vedteke planar for undervisning, diakoni og liknande på Kyrkjemøtet”*. Nederst på siden er kirkemusikk gledelig nok nevnt : *“Det har over mange år vore prøvd å bygge ut arbeidet innan diakoni, undervisning og kyrkjemusikk”*. Se også Kp. 8.5 hvor kulturell virksomhet ikke er nevnt, f.eks. s.101.)

I det framtidige arbeid med å omforme Den norske kirke ser vi det som viktig å løfte fram nettopp arbeidsfeltet kirkemusikk. Vi ser det som umåtelig viktig at kirkens liv og virke som kulturinstitusjon lokalt, regionalt og sentralt styrkes. Domkirkene har i dag tilskudd til drift av kirkemusikken. Slike tilskudd må bli det normale i alle menighetene. Nettopp kirkens kulturelle virksomhet bygger broer inn i samfunnet både lokalt, regionalt og sentralt og er en sentral del av virksomheten i en åpen folkekirke. Når det utarbeides planer og strategier for virksomhet og fordelingsnøkler for økonomisk støtte, er kirkemusikalsk virksomhet like naturlig å ta med som diakonal virksomhet og dåpsopplæringstiltak – slik også gjeldende kirkelovgivning foreskriver. Lover og forskrifter må sikre at kirkemusikalsk og annet kulturelt virke i menighetene fortsatt får rammebetingelser som sikrer en videreføring og videreutvikling av kirken som kultursenter i lokalmiljøet. Kirkemusikken har del i formidlingen av budskapet, herunder oppgaver innen dåpsopplæring, og er samtidig et genuint kunstuttrykk med et bredere ”nedslagsfelt”.

Med vennlig hilsen

Musikernes fellesorganisasjon

Forbundet for utøvende kunstnere og pedagoger

Arnfinn Bjerkestrand (s)
Leder

Kåre Steinnes
Leder for kirkemusikerseksjonen